

وزارت فرهنگ و هنر
کتابخانه ملی

فهرست توصیفی
سفرنامه های آلمانی

موجود در

کتابخانه ملی ایران

گردآورنده
شهلا بابازاده

از انتشارات کتابخانه ملی ایران

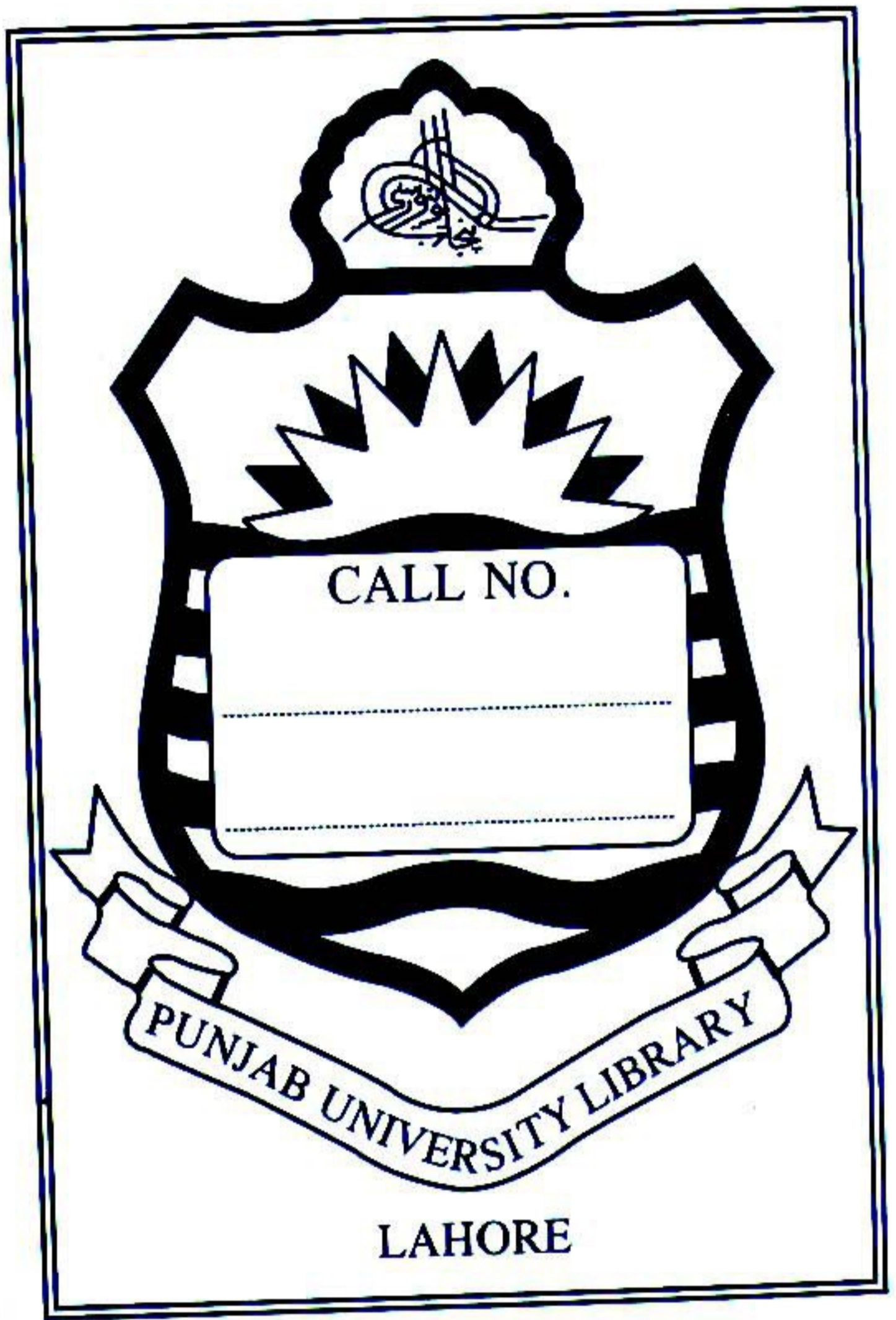
تهران اردیبهشت ماه ۲۵۳۷

**Collection of Prof. Muhammad Iqbal Mujaddidi
Preserved in Punjab University Library.**

پروفیسر محمد اقبال مجددی کا مجموعہ
پنجاب یونیورسٹی لائبریری میں محفوظ شدہ

ذخیرہ پروفیسر محمد اقبال مجددی
جو 2014ء میں پنجاب یونیورسٹی لائبریری کو
ہدیہ کیا گیا۔

0112

فهرست توصیفی سفرنامه های آلمانی

موجود

کتابخانه ملی ایران

گردآورنده

شهلا بابازاده

از انتشارات کتابخانه ملی ایران

تهران اردیبهشت ماه ۲۵۳۷

138018

این کتاب در اردیبهشت ماه ۲۵۳۷ شاهنشاهی توسط کتابخانه ملی
ایران در ۲۰۰۰ جلد منتشر گردید .
تهیه شده در شرکت دیاستریپ - تلفن : ۷۶۴۸۰۲

ایران در زمانهای گذشته به علت موقعیت طبیعی، سیاسی، نظامی، اقتصادی و بالاتر از همه فرهنگ عظیم و انسانی خود مورد توجه سایر مردمان جهان بوده است.

افراد و گروههای گوناگون خارجی که هر یک هدف خاصی داشته‌اند رنج سفر به کشور ما را پذیرا شده‌اند و آنرا از جنبه‌های مختلف مورد بررسی و مطالعه قرار داده‌اند. در باره آداب و رسوم، خلق و خو، معتقدات ملی و ناحیه‌ای آموزش و پرورش، علوم و معارف، هنر و صنعت و سایر مظاهر زندگی قوم ایرانی مطالبی نوشته‌اند.

طبیعی است که هر یک از جهانگردان به انگیزه هدف و عواطف و احساساتی که داشته‌اند درباره ایران زمان خود پژوهش کرده‌اند و ایرانی را آن چنانکه از دریچه چشم خود دیده‌اند ترسیم نموده‌اند، از این رو در پاره‌ای از سفرنامه‌ها مطالب دور از انصاف و حقیقت، آلوده با اغراض شخصی، بد اندیشی، افراط در نمایاندن نقصها و عیبها و احتراز از ذکر خوبیها و محاسن دیده می‌شود، منتها اولیای امور و ایرانیان پاکدلی که سفرنامه‌های مزبور را خوانده‌اند با آن به معارضه برخواستند تا نقاط ضعف و خلاف حق و حقیقت سفرنامه‌ها، را آشکار سازند و از یک طرف سوء تفاهمها و کژ اندیشی‌هایی که معمولاً پس از خواندن این گونه کتابها

به وجود می آید جلوگیری کنند و از طرف دیگر در رفع معایب و تقویت محاسن خود بکوشند .

گویا توجه نداشته اند که این نوشته ها از مآخذ و مدرک های مهم و مؤثر در شناساندن و معرفی کشور و ملت ما به دیگران بوده و می باشد و قطعاً در قضاوت دیگران نسبت به ما تأثیری بسزا داشته و دارند .

کتابخانه ملی ایران که گنجینه نسبتاً کاملی از سفرنامه های جهانگردان خارجی در اختیار دارد ، طبق برنامه تنظیم شده چاپ فهرست آنها و سفرنامه های مهم و سودمند را وجهه خود ساخته است .

در گذشته فهرست سفرنامه های توصیفی انگلیسی و فرانسه کتابخانه چاپ و در دسترس همگان گذاشته شد و اینک فهرست سفرنامه های توصیفی آلمانی را تقدیم دانش پژوهان و ایرانشناسان و علاقمندان می کند .

باشد که مطالعه آن گوشه های تاریک تاریخ و فرهنگ ما را روشن سازد و هم میهنان عزیز را از گذشته خود و عقایدیکه دیگران درباره سرزمین آنان داشته اند آگاه سازد .

مساعی همکار جوان و شایسته ما خانم شهلا بابازاده در تنظیم و تصحیح این فهرست موجب نهایت تشکر و امتنان است . آرزو داریم که ایشان و سایر همکاران علاقمند و فاضل کتابخانه ملی به ترجمه سفرنامه های موجود در کتابخانه بپردازند و دین خود را به میهن عزیزشان ادا نمایند . زحمات کارکنان محترم شرکت دیا استریپ بخصوص آقای زمانی در چاپ این کتاب نیز موجب سپاسگزاری است .

عبدالله لک مظاهری - مدیر کل کتابخانه ملی

فهرست توصیفی سفرنامه‌های آلمانی به پیروی از انتشار فهرست توصیفی سفرنامه‌های انگلیسی و فرانسوی تهیه شده است. وجود مشکلات از جهت کمیت و کیفیت و قدمت در محتوی و نوع خط هیچیک عائق کار نشد و چون تعدادی از این سفرنامه‌ها می‌توانست گنجینه‌ی پر ارزشی در راه شناساندن فرهنگ و هنر و آداب و سنن مرده و تمدن ایران گذشته باشد در نهایت سعی و دقت ترجمه و فهرست شد. لزومی به ذکر چگونگی تهیه این فهرست نیست و فقط یادآور می‌شوم که سعی فراوان رفت تا در این فهرست توصیفی شرح حال بیشتر این جهانگردان، تهیه و گردآوری شود. امید است که این کار در تسهیل و راهنمایی محققان و مترجمان مثمر تر افتد.

در اینجا بر خود لازم می‌دانم که از تشویق‌ها و دلگرمی‌های استاد ارجمند جناب آقای عبدالعلی سیاوشی مدیرکل سابق کتابخانه ملی ایران که منشاء خدمات شایان توجهی در کتابخانه ملی شده‌اند و با واگذاری تهیه فهرست توصیفی سفرنامه‌های آلمانی مرا در مسیر چنین خدمتی قرار دادند بسیار سپاسگزارم.

و نیز از راهنمایی‌ها و همکاری‌های بی‌دریغ جناب آقای عبدالله نور و محمد تقی پوراحمد جکتاجی که در راه شکل گرفتن خطوط هدوهای این فهرست صمیمانه کوشیدند تشکر نموده و در آخر از بدل عنایت و فرار دادن امکاناتی که جناب آقای مظاهری مدیرکل فعلی کتابخانه ملی برای چاپ کتاب فراهم آورده‌اند.

یا سپاس فراوان صمیمانه آرزوی موفقیت ایشان را در اعتلای میهن و شناساندن فرهنگ و هنر باستان ایران را از درگاه خداوند خواستارم .

تهران - بهمن ۲۵۳۶

شهلا بابازاده

اختصارات

ب = بخش

س.م. = سانی متر

ص = صفحه

ف = فصل

م = میلاد

هانریش کارل بروگش: مصرشناس معروف در ۱۸ فوریه ۱۸۲۷ در برلین متولد شده و در ۹ سپتامبر ۱۸۹۴ در کارلتونبرگ درگذشت. در سال ۱۸۸۳ به همراهی پرنس فریدریش کارل از پروس به مصر و سوریه رفت. و در سال ۱۸۶۰ به همراهی هیئت سفارت سلطنتی پروس به ایران آمد از او تألیفات زیادی باقی مانده است که اکثراً "راجع به مصر می باشد".

Brugsch, H.C, 1827 -1894.

Reise der K. Preussischen Gesandtschaft
nach Persien 1860 und 1861, Von Heinrich
Karl Brugsch. Leipzig, 1862.

2 Bde. Mit 47 Abb. und 1 Kt. 24 cm.

بروگش، هانریش کارل، ۱۸۲۷ - ۱۸۹۴ م.
سفر هیئت سفارت سلطنتی پروس بایران در سالهای ۱۸۶۱ و ۱۸۶۰، تألیف

هانریش کارل بروگش، لایپزیک، ۱۸۶۲.

۲ جلد. مصور. نقشه. ۲۴ س م.

۲ جلد.

- باتصویر: ۴۷ رنگی و سیاه و سفید (پیش تصویر: ناصرالدین شاه - مناظر طبیعی، آثار و ابنیه باستانی، قراول خانه جلفا، خانم ایرانی در حال خواندن کتاب، چاپارخانه بهرام آباد، فرش باف، برج کبوتران، سلاح و پوشاک ایرانیان، عید نوروز، تعزیه...) + نقشهء کاملی از ایران.
- مندرجات جلد اول: متن: ۲۴ فصل (ف ۱): از تریست به قسطنطنیه: عزیمت از تریست، کرفو... ورود به قسطنطنیه ص. ۵ - ۱
- ف ۲: قسطنطنیه: گرمابه ترکی، اروپائی، دنیای آسیائی‌ها، دنیای زنان، وسائل ارتباطی، پلیس ص. ۱۲ - ۵
- ف ۳: استامبول: جامعه پروتستانی، قبرستان‌ها، پل‌ها، چراغانی، علی پاشا. ص. ۲۰ - ۱۲
- ف ۴: هنوز در قسطنطنیه: آت میدان (میدان اسب)، ایاصوفیه، مسجد سلطان احمد، کاخ شاهی، کلیسای اران ص. ۲۸ - ۲۰
- ف ۵: نزد سلطان: جاده‌ای به دولما، باغچه، سلطان ص. ۳۲ - ۲۸
- ف ۶: عزیمت از استامبول: دریای سیاه، ترابوزون: نزد سفیر ایرانی، در ساحل ترابوزون، ساحل آسیائی، پذیرائی، کنسول، شهر و قصرکومنی، مردم و آب و هوا، ناراحتیهای این سرزمین، خرید و فروش برده ص. ۴۷ - ۳۲
- ف ۷: از ترابوزون به پتی: کشتی روسی، باتوم، شهر بندری و حومه، بومیان، حکمرانان ترک، ریون، پتی ص. ۵۵ - ۴۷
- ف ۸: حرکت از پتی به تفلیس: جاده ریون، تب، پلیکان، ماران (دهکده‌ای

در قفقاز) ، کورا . . . . . ورود به تفلیس ص ۷۳ - ۵۵

ف ۹: تفلیس: ورود به شهر، هتل قفقاز، مردم تفلیس ص ۸۰ - ۷۳

ف ۱۰: شاهزاده باریاتنسکی . سرباز روسی : شاهزاده روسی، جنگ‌هایی با چرکسن‌ها،

اطاق ایرانی، تاتر تفلیس ص ۹۱ - ۸۰

ف ۱۱: کتابخانه قفقاز: استاد سواری کرادینی، کتابخانه ص ۹۵ - ۹۱

ف ۱۲: تفلیس: بازار، چرتکه، شترها، عبادتگاه گربودوف، چایخور، کلیساها،

حمام‌های گوگردی، میرزا شفیح ص ۱۰۶ - ۹۵

ف ۱۳: از تفلیس به جلفا: عزیمت، کوزاکن (در قفقاز است)، ماراکلو (دهکده‌ای

در جلگه‌های تاتار)، سالوگلو (دهکده در قفقاز)، چادر نشین‌ها، حسین بیگ‌لو،

ایستی‌بولاغ (چشمه آب گرم در قفقاز) . . . . . آموزشگاه برای دختران، اسبان،

غارهای قدیمی، ارمنستان و باغ عدن، نخجوان، مقبره نوح بنی، کلیسای یونانی،

جلفا و ارس ص ۱۵۴ - ۱۰۶

ف ۱۴: در ایران، حرکت از جلفا تا تبریز: پذیرائی مهماندار، کاروان‌ها، پوشاک

مردان، هدایای مهمان، قبیله هرزند (قبیله ایرانی)، کاروانسرایان قدیمی، مرد

و استقبال، گدا، صوفیان (دهکده‌ای از بخش شبستر تبریز)، شراب ایرانی، تبریز

ص ۱۷۱ - ۱۵۴:

ف ۱۵: در تبریز: استقبال بزرگ، سیمای شهر، کاخ فتحعلی شاه، خاندان قاجاریه،

تجارت، آب و هوا ص ۱۷۷ - ۱۷۱.

ف ۱۶: از تبریز به تهران: مهماندار جدید، حاجی آقا (نام دهکده‌ای است)،

- جدامیان ، قراچمن ، یحیی خان ، ترکمن چای ، میانه و ساس هایش ، قافلانکوه و کاخ دختر ، زرجم ، وزارت معارف ایران ، زنجان ، سلطانیه و مسجد ، خرم دره ، قزوین ، تاریخ شهر ، سلیمانیه ، سلام بار در دربار شاه ص . ۲۰۷ - ۱۷۷ .
- ف ۱۷ : تهران و حومه نزدیک : در کاخ مصفای شاه ، شادیهای بهاره ایرانی ها ، مستخدم زحمتکش ایرانی ، خصوصیات اهالی ، توصیف شهر ، دروازه‌ها ، کوی و برزن‌ها ، بازارها ، محلات ، نقاره‌خانه‌ها ، عمارات ، قتل سفیر روسی ، مدرسه دارالفنون ، مدارس و مساجد ، قراول‌خانه ، طبقات مردم : ملاها ، میرزاها ، تجار ، پیشه‌وران ، لوطی‌ها ، سیمای خیابان‌ها و بازارها ، نقاشی‌ها ، تاریخ تهران ، شمیران ، کاخ قاجاریه ، شاهزاده عبدالعظیم ، خرابه‌های ری ، تاریخ شهر ری ص . ۲۲۴ - ۲۰۷ :
- ف ۱۸ : ماه می در تهران ، یادداشت‌های شخصی : ماه می ، ادب ایرانی ، ترکمن‌ها ، وزیر ایران ، فرماندار تهران ، زوج ایرانی ، تفریح خانمها ، جشن عروسی ، سفارت اروپائی ، هم شهری‌های اروپائی ص . ۲۴۶ - ۲۳۴ .
- ف ۱۹ : در رستم آباد : مهماندار ایرانی ، درویش سمج ، رتیل‌ها ، رگبار ، قحطی ، شب در البرز ، حرکت بسوی آبشار ، شکارهای شاه ص . ۲۵۶ - ۲۴۶ .
- ف ۲۰ : شادیهای ایرانی و عید و عزا : گرمای روز افزون ، عید قربان ، سواره به تهران ، گدای ایرانی ، زندهای کولی ، سرنوشت علی و اعقابش ، تعزیه ، توصیف تعزیه به قلم نویسنده انگلیسی موریر ص . ۲۷۴ - ۲۵۶ .
- ف ۲۱ : وقت درو ، سفیر جدید انگلیسی ، صعود به دماوند : خرمن کوبی ، قحطی و

صورت قیمت‌های ایرانی ، کمی‌گره‌ندی ، ورود و پذیرائی سفیر جدید انگلیسی ، عزیمت به دماوند ، دره جاجرود ، عبور از گوشخانه (منطقه کوهستانی در البرز) ، دره لار ، ایل هداوند و خانلرخان ، ایل سلسه‌پور و محله‌جو ، اسک و رود هراز ، چشمه‌های گرم ، صعود به دماوند ، اطراق در جلگه مرتفع ، رسوبات و ارتفاع کوه ، ضحاک و فریدون ، خرافات در شهر دماوند ، اطراق در اسک و چشمه‌های گوگردی آنجا ، پل هراز و عبور از امامزاده‌هاشم ، توصیف دماوند ، مراجعت به تهران ، فرقه‌علی‌اللهی ، سرخ حصار و شاهزاده ، ورود به رستم‌آباد ص ۳۰۵ - ۲۷۴

ف ۲۲: افزایش روزافزون قحطی ، تاریخ عروسی ، جشن شاه ، روز تولد شاه ، توصیف یک خانه ایرانی ، آمادگی برای عزیمت به جنوب ، تعزیه ، مطالعات نقشه‌برداری در تهران ، کاروانسرا و بازار امیر ، مسجد سید نصرالدین ، دروازه نو و اعدام‌های آن ، اداره و اولیای امور شهر ص ۳۲۷ - ۳۰۵

ف ۲۳: عزیمت از همدان به تهران : کاروان ما ، فرمان و مهرشاه ، محل‌های توقف : بهرام‌آباد (پاییز ، رگبار آن) ، رباط کریم (آتشکده ، کویر نمک ، تاریخچه خربزه) ، خان‌آباد ، کوشک (زبان خلجی ، زبان زرگری) ، چماروم ، نوار ، فرش‌باف ، خصوصیات چادر نشین‌ها ، تفریحات سفر ، نماز خواندن ایرانیان ، فلات همدان ، اکباتان ص ۳۶۵ - ۳۲۷

ف ۲۴: همدان : تأسیس و توصیف شهر ، اکروپلیس ، خصوصیات ساکنین آن ، مقبره استروماردوخای ، مسجد قدیمی ، بازار ، شیر ، گرمابه ، کتبه‌های سنگی همدان ،

- سندرجات جلد دوم: متن: ۱۹ فصل (حرکت از همدان به اصفهان: عزیمت از همدان، مهمان‌نوازی اسماعیل‌خان، دنیای حیوانات، درد و رنج کاروانیان، قالی، طرد صدراعظم، بیماری، اوضاع هوا، نقاشی سنگی، زبان، بیمار و پزشک ایرانی، استخاره ص. ۱۹ - ۱)
- ف ۲: ادامه سفر به اصفهان: خمین و ارمی، آداب ایرانی، گلپایگان، شیرهای سنگی ایران قدیمی نیستند، اسلحه‌سازها، راهی به خوانسار، گزوتنباکو، بختیارپها، دهکده ارمی‌ها، برج کبوتران اصفهان، کروند، نجف‌آباد، سنگ‌مزار و نوشته‌هایش ص. ۴۸ - ۱۹
- ف ۳: اصفهان: تبلیغ هیئت اغرامی پروس، تاریخچه قدیمی شهر، زاینده رود، ۸ بهشت، توصیف شاردن راجع به اصفهان، نشانه‌های سنگی، چهل‌ستون، جایگاه شاهی، بازار، اصفهانیه، درویش، کشیش مسیحی و جلفا، چهارباغ، پل الله - وردیخان، ورود به جلفا، گرما به ص. ۷۴ - ۴۸
- ف ۴: خصوصیات دلال‌ها، دوست‌تهرانی نصرالله، مسکوکات و مدال‌ها، مروارید، اسلحه، فلزکاری، موزائیک‌کاری و کاغذسازی، ابریشم، پشم و پنبه، نساجی و قلابدوزی، نسخ خطی و نقاشی‌ها ص. ۹۴ - ۷۴
- ف ۵: در اصفهان: ملاقات حکمران، امام جمعه، خلیفه ارمی (سرکشیش)، مجتهد، مواد ابریشمی، زندان ص. ۱۰۴ - ۹۴
- ف ۶: حرکت از اصفهان به شیراز: محله کیچی و خانه کدخدا، سواره به قمشه (شهر رضا)، پذیرائی، حادثه محلی، مسعود بیک، امین‌آباد، یزد خواست،

توصیف این محله قدیمی زردشتی، آباده، کارهای چوبی آباده، راه کوهستانی
خطرناک، دکتر چادرنشین‌ها، بطرف مرغاب مشهد، نزاع در آنجا ص. ۱۳۵ -
۱۰۴.

ف ۷: پاسارگاد و پرسپولیس: علائم وبا، سگ‌های کاروان، تخت مادر سلیمان،
پاسارگاد، گل‌حنا، مرغاب، مجسمه‌های سنگی ایران قدیم، دروازه شهر پرسپولیس
بقایای ستون‌ها، استخر، فلات مرودشت و بند امیر، مؤسس پرسپولیس، خطوط
میخی، درها و تزئینات، حیوانات افسانه‌ای، آیا بنای پرسپولیس با تمام رسیده
است؟، زرقان، چشمه رکن آباد، گذرالله اکبر و اولین چشم‌انداز شیراز ص. ۱۶۹ -
۱۳۵.

ف ۸: شیراز: بازار، خانه شیرازی، مقبره حافظ، سعدی، قصر مصفاى فتحعلی شاه،
تأسیس شهر، زلزله، آب‌وهوا، لوطی‌ها، سلطان مراد میرزا، سلسله قاجار، انتقام
خونین، علمای شهر، عایدات، بندربوشهر و تنگستان، پذیرائی فرماندار، افراد
سرشناس، شیراز، حاجی قوام ص. ۱۹۹ - ۱۶۹.

ف ۹: از شیراز به اصفهان: رزقان، پاسارگاد، مقبره کوروش، خرابه‌های شهر،
مشهد، مادر سلیمان، مرغاب مشهد، تاریخ بهرام‌گور، مسافر عرب، سرمه، آباده،
چاروادار، شورجستان، یزدخواست، تشیع جنازه و شیون‌وراری، فمسد (سهررضا)،
بسوی اصفهان ص. ۲۳۰ - ۱۹۹.

ف ۱۰: اصفهان: دورنمای شهر، ورود به جلغا، خلیفه (سرکشیش)، گز، به‌یغما
بردن گوش‌ها، اخبار بد از خراسان، خبر وفات فرماندار خراسان، ص. ۲۴۷ -

۰۲۳۰

ف ۱۱: سرانجام مراجعت به تهران: عزیمت از جلفا، کاشان، ملاقات با شاهزاده تهماسب میرزا، جنگ ترکمانان، قم شهر مذهبی، ص. ۲۷۷ - ۲۴۷.

ف ۱۲: تهران در فصل بارندگی و زمستان: شاه در شکار، قصر قاجار، وبا، مردم سرزمین آلمان، ربا گندم و قحطی، واقعه‌ای در خراسان، زمستان اروپائی، سلام بار در دربارشاه، جشن عید مسیح در تهران، حمل و نقل اجساد، ازدواج آلمانی - ارمنی ص. ۲۹۲ - ۲۷۷.

۴

ف ۱۳: ژانویه ۱۸۶۱ تهران: شب سال نو ۶۱ - ۱۸۶۰، شیوع وبا، نزاع کوچه‌ای، اعدام‌ها و قوانین ایرانی، قورخانه، ارتش، تلگراف بین تهران و تبریز، سرما، تفریح ایرانیها، رقاصه‌ها، معلم‌ها، نقاشی‌ها، موقعیت‌های سیاسی، روز تولد حضرت علی (ع) تصویر علی (ع) ص. ۳۱۱ - ۲۹۲.

ف ۱۴: تقدیم یونیفورم پروسی به شاه: پذیرائی، شادی شاه ص. ۳۱۵ - ۳۱۱.

ف ۱۵: تهران در ماه فوریه ۱۸۶۱: هوای برفی، راه آهن ایران، جنایت، فاجعه تاریخی، اعدام‌ها، مرگ و میر، شکار، مازندران، یک روز پرافتخار، کشف عتیقه در ورامین، قحطی ص. ۳۳۰ - ۳۱۵.

ف ۱۶: تهران در ماه مارس: انقلاب زنان، مرگ کلانتر محمودخان، ترس وقانون، تعصب ملاها، رعد و طوفان، قحطی، اعدام‌ها، خبر مرگ فردریک ویلهم چهارم، درویش و زندگی درویشی، روز عید، روز تولد شاه ص. ۳۵۳ - ۳۳۰.

ف ۱۷: عزیمت از تهران: حرکت از تهران، قشلاق، قزوین، خرم‌دره، سلطانیه،

زنجان و فقر دردناک آنجا ، میانه ، ترکمن چای ، حاجی آقا ، گیلک ، ورود و توقف
در تبریز ، قیمت وسایل زندگی ، پرنده‌های مهاجر آلمانی ، عزیمت از تبریز ، بسوی
جلفای ارس ص ۳۸۸ - ۳۵۳

ف ۱۸ : حرکت از قسمت روسیه آسیائی که مابین دریای سیاه و دریای خزر قرار دارد :
از جلفا به نخجوان ، ایروان ، فون تانکا (در ارمنستان است) ، ورود به تفلیس ،
روزنامه‌های تفلیس ، باغ مجتهد ، مسجد ، عید پاک در تفلیس ، عزیمت از تفلیس ،
خیابان قفقاز ، بهمن ، گبی ، یهودیان ، قزاق ها ، ص ۴۲۹ - ۳۸۸ .

ف ۱۹ : یکدفعه برای همیشه در اروپا : بازار گریگورفسک ، اشتاروپول (شهری در
روسیه) ، توصیف این شهر ، حکمران آنجا ، مهمان‌نوازی روس ها ، کرمل ، باستیل مسکو ،
حرکت به پترزبورگ ، ورود به برلین ص ۴۵۵ - ۴۲۹

ضمیمه : حرکت از تهران به استرآباد : از تهران به فیروزکوه ، سابات کوه (سوادکوه) ،
جنگل انبوه استوائی ، ساری ، اشرف ، استرآباد ، ترکمن ها ، قزو عاشوراده (در
دریای خزر هستند) ، بارفروش ، راهی به آمل ، بطرف تهران ص ۴۷۱ - ۴۵۵ ،
خرابه‌های تهران ص ۴۷۱

آب و هوای شیراز ص ۴۷۲ : نجوم : ملاحظات نجومی دکتر بیمزن اشتاین در تهران
از نوامبر ۱۸۶۰ تا آخر فوریه ۱۸۶۱ . - ملاحظات نجومی دکتر هنجی در رست ار
۱۳ اگوست ۱۸۵۴ تا ۳۱ اگوست ۱۸۵۵ ص ۴۸۲ - ۴۷۵ .

نسبت‌های بیماری : پزشکان ایرانی و علم اروپائی ، دکتر تولوزان ، بیماری در کیلان ،
بیماری سالک ، بیماری در جنوب ایران ، دستور رژیم ص ۴۸۸ - ۴۸۲ .

ادبیات: علاقه ایرانیان به ادبیات، شاه‌های شاعر، فتحعلی‌خان، محمدشاه، ۲
 نویسنده وزیر، روزنامه تهرانی، نفوذ اروپائی‌ها، شهرت قدیمی غذاهای امروزی،
 قانی، رضاقلی‌خان، نوشته هجائی، خطوط چاپی ایران، نشریات ایرانی در اروپا،
 درویش، حکایت‌ها، تماشاخانه‌ها، زبان فارسی، لهجه‌ها، ترک‌ها و نفوذ آنها، زبان
 کردی، نژاد کردی ص ۴۸۸-۵۰۰؛ تجارت ص ۵۱۱-۵۰۰، فهرست اماکن و
 اسماء جغرافیائی ص ۵۱۴-۵۱۱.

اکسل فن گرافه: خاورشناس معروف و محقق تاریخ اسلامی است .
 متن کتاب بزبان آلمانی ولی تصاویر با زیرنویسهای فارسی ، آلمانی ، انگلیسی و
 فرانسوی آمده است .

Graefe, Axel Von.

Iran Das Neue Persien, Von Axel Von Graefe.
 Berlin, Atlantis, 1937.

129 S. Mit 170 Originalaufnahmen des
 Verfassers. 31 cm.

گرافه ، اکسل فن .

ایران ، پارس امروز ، تألیف آکسل فن گرافه . برلین ، آتلانتیز ، ۱۹۳۷ .

۱۲۹ ص . مصور ، ۳۱ س م .

تصویر: ۱۷۰ (تصاویر دارای زیرنویس‌هایی بزبان فارسی ، آلمانی ، انگلیسی و
 فرانسوی .

پیش تصویر: رضاشاه کبیر - مناظر طبیعی ، آثار و ابنیه باستانی ، بنادر ، تونل‌ها ،
 ایستگاهها و پل‌های راه آهن ، اعلیحضرت رضاشاه کبیر بانی ایران نوهنگام سان
 محمد رضا ولیعهد در حال ورزش ، علیاحضرت ملکه و علیاحضرتین شاهدخت‌ها ،

سلام عید نوروز در کاخ گلستان ، زن چادر نقابی با بچه ، قبل از کشف حجاب ،
 شرکت بانوان در مجامع عمومی بعد از کشف حجاب ، رستوران لفانطه هنگام شب ،
 لاله‌زار درموقع جشن ، در مجلس شورای ملی ، مرکز بی‌سیم در دامنه توچال ،
 چاپکاری و کارخانه چای در لاهیجان ، منزل یک رعیت‌گیلانی ، انواع ماهی خاویار ،
 یک بچه ترکمن ، قالی بافی و قالی‌فروشی ، باگاو از چاه آب کشیدن ، آسیای قدیمی
 در شوشتر ، دکان دوات‌گری در اصفهان ، روغن‌کشی قدیمی ، محصلین بامعلمین و
 استادان خود ، دختران پیشاهنگ) + نقشه‌ای از ایران .

مندرجات : دیباچه ص . پنج + سفر به ایران توسط دکتر اکسل فن گرافه ص . نه -

بیست و سه + نقشه ص . بیست و چهار + بخش تصاویر ص . ۱۱۳ - ۱ + شرح

تصاویر ص . ۱۳۰ - ۱۱۳ + فهرست اسما ص . ۱۴۱ - ۱۳۰

هوگوگروته، مؤلف و جغرافیادان در ۱۵ اگوست ۱۸۶۹ در شهر ماگدبورگ بدنیا آمد. به کشورهای آسیائی، آفریقائی و اروپائی سفر کرده. در سال ۷-۱۹۰۶ به ایران آمد و تا سال ۱۹۱۴ تحت عنوان مدیرمؤسسه جغرافیائی لایپزیک در ایران زندگی کرد. از آثار مهم او: سفر مطالعاتی من در آسیای صغیر، بین النهرین و ایران، در سرزمین ترکیه....

Grothe, H, 1869

Wanderungen in Persien. Erlebtes und Erschautes, Von Hugo Grothe. Berlin, 1910.
366 S. Mit 50 Abb. 21 cm.

گروته، هوگو، - ۱۸۶۹ م.

سیاحت‌های در ایران. وقایع و مشهودات، تألیف هوگوگروته. برلین، ۱۹۱۰.

۳۶۶ ص. مصور. ۲۱ س م.

با تصویر: ۵۰ (مناظر طبیعی و سیاسی، ابنیه و آثار باستانی، شاگردان مدرسه یهودیان، لرها، وسایل بافندگی آنها، خانم ایرانی در حال قلیان کشیدن، باربرهای ایرانی، ضیافت یک ایرانی ثروتمند، مدرسه آلمانی‌ها، چاپارخانه، پوشش

زن ایرانی ، سوارکاران گرد (....)

مندرجات: مقدمه پنج - هفت + پیش‌گفتار ۵-۱ + متن (در کوهستان مرتفع لرستان ص. ۷-۵؛ در مرکز ایران و ترکیه ص. ۱۹-۷؛ اولین روز اقامت ص. ۳۱-۱۹؛ والی پشت‌کوه ص. ۴۲-۳۱؛ در مرتفع‌ترین قسمت منیژ ص. ۴۹-۴۲؛ در قسمت چادر نشین والی ص. ۵۹-۴۹؛ حرکت به دره شیروان ص. ۶۷-۵۹؛ عزیمت از پشت کوه ص. ۷۵-۶۷؛ در استان جنوب غوبی ، کرمانشاه: کرمانشاه ، پایتخت کردستان ، ازفلات کرمانشاه به صخره‌های طاق بستان ، خطوط بیستون نقطه اوج فرهنگ ایران ، در راه کاروانی کرمانشاه - همدان ص. ۱۷۵-۷۵؛ در مرکز ایران: همدان ، شهرباغ‌ها ص. ۲۰۶-۱۷۵؛ سیاست امروز و آینده ایران: سلام بار در دربار محمدشاه ، بازدید از مجلس ، نظری به تاریخ جنگ‌های ایران ص. ۲۹۲-۲۰۷؛ در استان آذربایجان: تبریز ، مرکز تجاری ایران ص. ۳۲۱-۳۹۳؛ تبصره: وضع قانون اساسی (قانون اساسی "۳۱ دسامبر ۱۹۰۶ و متمم قانون اساسی ۸ اکتبر ۱۹۰۷) ، کارهای فرهنگی و انسانی ملل دیگر در ایران ص. ۳۶۶-۳۲۲.

سون آندرس هدين

سون آندرس هدین جهانگرد معروف سوئدی ، پسر لودویگ هدین ارشیتیکت در ۱۹ فوریه ۱۸۶۵ در استکهلم بدنیا آمد . در دانشگاه اپسالا به تحصیل پرداخت و در سن ۲۰ سالگی به قفقاز ، ایران و عراق سفر کرد . بسال ۱۸۹۰ بعنوان مترجم هیئت سوئدی و نروژی در دربار شاه ایران انتخاب شد . هدین به سبب سفرهای زیادی که به اکثر نقاط جهان انجام داده بود به افتخاراتی نائل شد . از آنجمله : لقب نجیبزاده سوئدی ، فرمانده افتخاری امپراطوری هندوستان (سال ۱۹۰۹) ، و سرانجام دریافت عالیترین جایزه جامعه جغرافیائی اروپا . در ۲۶ نوامبر ۱۹۵۲ در زادگاهش استکهلم درگذشت .

Heddin, S.A, 1865-1952.

Zu land nach Indien durch Persien, Seistan, Belutschistan, Von Sven Hedin. Leipzig, Brockhaus, 1910.

2 Bde. Mit 281 Abb. und 2 Kt. 23½ cm.

هدین ، سون آندرسن ، ۱۸۶۵ - ۱۹۵۲ م .

سفر زمینی به هند از طریق ایران و سیستان و بلوچستان ، تألیف سون اندرس

هدین . لایپزیک ، بروکهاوس ، ۱۹۱۰ .

دو جلد . مصور . نقشه . ۲۳/۵ س م .

با تصویر: ۲۸۱ رنگی و سیاه و سفید (پیش تصویر: تصویر مؤلف - مناظر طبیعی و سیاسی ، آثار و ابنیه باستانی ، عکس و پرتره طبقات مختلف در سنین متفاوت ، تصویری از محمدعلی شاه ، حمل و نقل مرده‌ها به کربلا ، پوشاک ، عکس و پرتره همراهان مؤلف ، تصویری از مظفرالدین شاه ، زندگی بیابانی و روستائی ، تکیه در تهران ، تعزیه ، سینه‌زنی ، قمه‌زنی در عاشورا و شامل چندین دورنما . . .) + نقشه: ۲ رنگی (ایران: راههای کاروانی ، بیابان‌های شنی ، کویرها ، باتلاق‌ها و مسیر مؤلف از کویر تا افغانستان و بلوچستان) .

دو جلد

مندرجات جلد اول: مقدمه ص. پنج- هفت + متن: ۳۳ (ف ۱: روزهای اعتصاب

در باتوم ۱۲- ۱)

ف ۲: زندگی یاغیان در ساحل کلخیس ص. ۲۱- ۱۳ .

ف ۳: ترابوزون ص. ۲۹- ۲۲

ف ۴: ۱۳۰۰ کیلومتر با یک ارابه ص. ۳۹- ۳۰

ف ۵: جاده کاروانی قدیمی به تبریز ص. ۴۹- ۴۰

ف ۶: سرزمینی مرتفع مرتبط با ۳ دریا ص. ۶۰- ۵۰

ف ۷: از میان ویرانه‌های ارمنستان ص. ۶۸- ۶۱

ف ۸: در مسقط‌الراس سه امپراطوری ص. ۷۹- ۶۹

- ف ۹: در خطیره مقدس ارمنی‌ها ص. ۸۸ - ۸۰.
- ف ۱۰: قبر نوح بنی ص. ۱۰۳ - ۸۹.
- ف ۱۱: در آستانه ایران ص. ۱۱۲ - ۱۰۴.
- ف ۱۲: شاهزاده ایرانی ص. ۱۲۶ - ۱۱۳.
- ف ۱۳: در بزرگترین رود شمال ایران ص. ۱۳۵ - ۱۲۷.
- ف ۱۴: در جمع مرده‌ها ص. ۱۴۵ - ۱۳۶.
- ف ۱۵: در پایتخت قاجاریه ص. ۱۵۶ - ۱۴۶.
- ف ۱۶: اولین قدم بطرف بیابان ص. ۱۷۲ - ۱۵۷.
- ف ۱۷: یک روز باشکوه ص. ۱۷۹ - ۱۷۳.
- ف ۱۸: آخرین دهکده در حاشیه بیابان ص. ۱۹۱ - ۱۸۰.
- ف ۱۹: طوفان برف در بیابان ص. ۲۰۴ - ۱۹۲.
- ف ۲۰: مه بیابان ص. ۲۱۹ - ۲۰۵.
- ف ۲۱: در مسیر اشتباه ص. ۲۳۷ - ۲۲۰.
- ف ۲۲: متوقف شدن بوسیله کویر عظیم نمک ص. ۲۵۲ - ۲۳۸.
- ف ۲۳: در حاشیه غربی کویر ص. ۲۶۳ - ۲۵۳.
- ف ۲۴: بدون راهنما ص. ۲۷۴ - ۲۶۴.
- ف ۲۵: کویرهای مجاور ص. ۲۹۰ - ۲۷۵.
- ف ۲۶: دهکده‌ای در بیابان ص. ۳۰۳ - ۲۹۱.
- ف ۲۷: رشته جبال هزار دره ص. ۳۱۳ - ۳۰۴.

ف ۲۸: تدارکات سفر برای عبور از میان کویر ص. ۳۲۵ - ۳۱۴

ف ۲۹: انتظار بیهوده ص. ۳۴۳ - ۳۲۶.

ف ۳۰: شبانه، از بیابان عبور کردن ص. ۳۶۱ - ۳۴۴

ف ۳۱: یک شب دیگر در بیابان ص. ۳۷۶ - ۳۶۲

ف ۳۲: در نقطه برگشت سفر ص. ۳۹۰ - ۳۷۷.

ف ۳۳: از میان کویر بطرف جنوب ص. ۴۰۷ - ۳۹۱

مندرجات جلد دوم:

ف ۳۴: واحه‌ای در حاشیه کویر ص. ۱۴ - ۱.

ف ۳۵: در مرز بین بیابان شنی و کویر نمک ص. ۲۹ - ۱۵.

ف ۳۶: زندگی کاروانی ص. ۴۱ - ۳۰

ف ۳۷: استراحت در نخلستان ص. ۵۴ - ۴۲

ف ۳۸: نمایش مصیبت در ماه محرم ص. ۷۱ - ۵۵

ف ۳۹: نخلستان‌های طبس ص. ۸۲ - ۷۲

ف ۴۰: مارکوپولو ص. ۹۴ - ۸۳

ف ۴۱: دریاچه بیابانی ص. ۱۰۴ - ۹۵

ف ۴۲: بیابان به آباد ص. ۱۱۷ - ۱۰۵

ف ۴۳: دشت اسکندر و نادر ص. ۱۳۰ - ۱۱۸

ف ۴۴: در سرزمین مرده‌ها ص. ۱۴۱ - ۱۳۱

ف ۴۵: بطرف نخل‌ها ص. ۱۵۳ - ۱۴۲

- ف ۴۶: سفر در کویر ص. ۱۸۶ - ۱۵۴
- ف ۴۷: فرورفتگی های ایران ص. ۱۹۹ - ۱۸۷
- ف ۴۸: لشگرکشی اسکندر به بلوچستان جنوبی ص. ۲۲۴ - ۲۰۰
- ف ۴۹: علت دگرگونی آب و هوا در ایران ص. ۲۵۵ - ۲۲۵
- ف ۵۰: گسترش بیابان های شنی در ایران ص. ۲۶۷ - ۲۵۶
- ف ۵۱: وداع از شترهایم ص. ۲۸۰ - ۲۶۸
- ف ۵۲: در ساحل دریاچه هامون ص. ۲۹۳ - ۲۸۱
- ف ۵۳: سفر دریاچه ص. ۳۰۲ - ۲۹۴
- ف ۵۴: در سرزمین طاعون ص. ۳۲۰ - ۳۰۳
- ف ۵۵: رودخانه هیرمند ص. ۳۳۱ - ۳۲۱
- ف ۵۶: در مرز بین ایران و افغانستان ص. ۳۴۶ - ۳۳۲
- ف ۵۷: گشتی در سرزمین افغان ها ص. ۳۶۰ - ۳۴۷
- ف ۵۸: از میان بلوچستان ص. ۲۷۴ - ۳۶۱
- ف ۵۹: در مقصد سفر ص. ۳۸۱ - ۳۷۵ + فهرست اعلام ۳۹۴ - ۳۸۲

این کتاب بفارسی ترجمه شده است ؛
هدین ، سون آندرس .

کویرهای ایران ، (تألیف) سون آندرس هدین ، ترجمه پرویز رحبی ، اسنارات
توکا ، ۲۵۳۵ .

۹۴۴ ص . مصور . نقشه . ۲۴ س م .

۵

ورنر اتوهنتیک: دیپلمات و سفیر آلمانی در ۲۲ مه ۱۸۸۶ در برلین متولد شد. در جنگ جهانی اول یعنی بین سالهای ۱۴ - ۱۹۱۱ بایران آمد. امروزه دوران کهولت خود را می‌گذراند. از آثار او: مراجعت به خانه از کردستان، زندگی من در خدمت سفر... .

Hentig, Werner Otto Von, 1886.

Ins Verschlossene Land, Ein Kampf mit Mensch und Meile, Von Werner Otto Von Hentig. Postdam, Ludwig Voggernreiter, 1928.

248 S. 19 cm.

هنتیگ، ورنراتوفن، - ۱۸۸۶ م.

در سرزمین بسته، مبارزه با مردم و مسافت، تألیف ورنر اتوهنتیک. پست دام،

لودویگ فوگرن رایتر، ۱۹۲۸.

۲۴۸ ص. ۱۹ س م.

مندرجات: دیباچه ص. ۷ - ۵ + متن (از خطوط مشرق تا به بغداد: مأموریت، مقدمات سفر، دیدار از قسطنطنیه، قسمت تحتانی فرات ص. ۲۹ - ۷: سرزمین

شیر و خورشید در جنگ: در ایران، اولین حوادث، به طرف تهران و اصفهان ص. ۳۷ - ۲۹؛ ۴۰ روز در کویر لوت: شتران، مشکها، چوپانان، در سنزار، سرگردانی، روزها پشت سر هم ص. ۵۵ - ۳۷؛ گسستن خطوط دشمن: گرمترین شهر دنیا، نقشه‌های سفر جنگی، دعوت به رقص، دکترین شیکسال، جنگ در بیابان، جهانگرد بیابان، انبوه دشمن، عبور از میان زنجیر دشمن ص. ۷۷ - ۵۵؛ ۱۰ ماه در افغانستان: ورود به سرزمین بسته، درکابل، امیر، مبلغین مذهبی ص. ۹۶ - ۷۷؛ از طریق هندوکش و پامیر: در سرزمین ناشناس، اسب کوچک و قاطر، در برف و طوفان، حاجی مالک و آدیج، فیض آباد، بام دنیا، در چادر کرجسی‌ها، یکباردیگر در میان دشمن، جاسوس خیالی، تلگرافی که نرسید، ۱۳۰ روز در بیابان‌های چین ص. ۱۸۲ - ۱۵۲. برخلاف روبینسون: عید میلاد مسیح، دوباره در یک مدار، درهانکا ص. ۱۹۴ - ۱۸۲؛ سفر در قفسه: اغتشاشات جدید، در عرشه‌کشتی اکوادور، هسافرکور، مهمانی شنا، درخشگی، یک بلیط به سانفرانسیسکو ص. ۲۲۴ - ۱۹۴؛ آخرین راه: جزیره آنزل، دوباره زیر پرچم آلمان ص. ۲۳۵ - ۲۲۴.

۶

ارنست هرتسفلد: استاد زبان پهلوی و محقق معروف، بسال ۱۸۷۹ در آلمان متولد شد. این استاد کلیمی خدمت بزرگی به آثار باستانی ایران نمود و در سفری که به ایران کرد چند تن از دانشمندان ایرانی از آنجمله شادروان محمدتقی بهار را به زبان پهلوی آشنا کرد. آثار مهم او عبارتند از:

دردروازه‌های آسیا، نقوش حجاری شده در کوه‌های ایران، بناهای یادگار در ایران، پاسارگاد، تصاویر تبلیغاتی درباره باستان‌شناسی ایران، زردتشت و جهان او...

۷

Herzfeld, Ernst, 1879-1948.

Eine Reise durch Luristan, Arabistan und Fars, Von Ernst Herzfeld. Berlin, A. Peterman Georg, 1907.

32 S. Mit 2 Kt. 27 cm.

هرتسفلد، ارنست، ۱۸۷۹ - ۱۹۴۸ م.

سفر به لرستان، خوزستان و فارس، تألیف ارنست هرتسفلد. برلین، ۱۹۰۷. پترمن

جورج، ۱۹۰۷.

۳۲ ص. نقشه. ۲۷ س م.

138018

نقشه: ۲ (نقشه جاده‌ها ، از بغداد به شیراز - نقشه ایران)
مندرجات: متن (ازبغداد به مرزایران ص. ۴-۱؛ قصرشیرین وگردشی درپایتخت
ص. ۶-۴؛ لرستان ص. ۱۳-۶؛ قسمت غربی پشت کوه، ص. ۱۵-۱۳؛
از کرخه تا اهواز: دزفول، شوشتر، اهواز ص. ۲۱-۱۵؛ اهوازبه بهبهان؛ رام
هرمز، در استان فارس ص. ۲۴-۲۱؛ از بهبهان به تلسپید ص. ۲۷-۲۴؛ ازتل
سپید به شیراز ص. ۳۰-۲۷

والتر هینتس: ایران شناس معروف و معاصر آلمانی در ۱۹ نوامبر ۱۹۰۶ در اشتوتگارت متولد شد. او که رئیس سمینار خاورشناسی در دانشگاه گوتینگن است، پیش از ۷۰ کتاب و رساله تحقیقی درباره ایران تألیف کرده، تدریس زبان و ادبیات فارسی دانشگاه در مرحله مقدماتی و متوسط و عالی و همچنین تحقیقات مربوط به تمدن ایران باستان و ایران اسلامی نیز بعهدہ اوست.

از مهمترین آثار او: سیاست و فرهنگ ایران از کوروش تا رضاشاه، مقام ایران در قرن پانزدهم میلادی، در راه تشکیل یک دولت ملی، فرهنگ فارسی باستانی، زردتشت، خودآموز عملی زبان فارسی....

Hinz, Walter, 1906.

Iranische Reise Eine Forschungs durch das heutige Persien, Von Walter Hinz. Berlin, Hugo Vermühler, 1938.

168 S. Mit 93 Abb. und 1 Kt. 21 cm.

هینتس، والتر، - ۱۹۰۶ م.

مسافرت بایران، یک سفر تحقیقی در ایران نو، تألیف والتر هینتس. برلین،

هوگو فرمولر ، ۱۹۳۸ .

۱۶۸ ص . مصور . نقشه . ۲۱ س م .

با تصویر : ۸۶ (ایران : مناظر طبیعی ، آثار و ابنیه باستانی : قزوین = عالی قاپو ،

کاخ نادرشاه ، مقبره شاهزاده حسین .

سلطانیه : مقبره ملاحسن شیرازی ، مقبره الجایتو پادشاه مغول .

تبریز : مسجد کبود ، کاخ ارک ، مسجد اوزون حسن ، کاروانسرای شاه عباس

اردبیل : مقبره شیخ صفی ، شاه اسماعیل .

بازار چهارشنبه در غرب گیلان - لاهیجان : خانه شیخ ، مسجد اکبریه

تصویر رضاشاه کبیر - تهران : بانک ملی ایران ، اداره شهربانی ، موزه تهران ، برج

سکوت (محل قرار دادن اجساد زرتشتی ها) .

ورامین : مقبره سید علاالدین ، مرقد یحیی ، مسجد جمعه .

قم : قهوه خانه ، دریاچه نمک ، مرقد حضرت فاطمه (حضرت معصومه ع) ، مدرسه ،

بیمارستان جدید

کاشان : مقبره شاه عباس بزرگ

اصفهان : میدان شاه ، مسجد شیخ لطف الله ، مسجد شاه ، چهل ستون ، مدرسه ،

پل خواجه ، مرقد هارون ولایت ، مقبره بابارکن الدین ، کلیسای بزرگ ارمنی ها

در جلفا .

شیراز : سالن پذیرایی کریم خان (امروزه پستخانه است) ، مسجد جمعه ، مسجد

شاه چراغ ، کاخ صدستون خشایارشاه ، آپادانا ، کاخ سکونتی خشایارشاه . . . . .

بوشهر (۰۰) + نقشه‌ای از ایران

مندرجات: مقدمه ص. ۹-۷ + متن (برلین - تهران ۰۰۰۰) ورود به مشرق ص. ۱۱-۹؛ از میان جلگه‌های وسیع به کرکوک ص. ۱۳-۱۱؛ باحفاظ از مرز ایران ص. ۱۵-۱۳؛ در جاده سوق الجیشی تاریخ عمومی جهان ص. ۱۷-۱۵؛ در جاده ایران ص. ۱۸-۱۷؛ توقف در کرمانشاه ص. ۱۹-۱۸؛ بسوی همدان ص. ۱۹-۲۱

بسوی آذربایجان ۰۰۰۰۰۰ در اتوبوس ایران ص. ۲۳-۲۱؛ نظارت بر رفت و آمد ص. ۲۵-۲۳؛ در شهر مردم ساده لوح ایران (قزوین) ص. ۲۷-۲۵؛ آثار شاهان صفوی ص. ۲۸-۲۷؛ موانع عکاسی کردن ص. ۳۰-۲۸؛ در جستجوی خرابه‌های پنهانی ص. ۳۱-۳۰؛ مبارزه با خرابه‌ها ص. ۳۱؛ در مقبره شاهان صفوی ص. ۳۳-۳۱؛ تعقیب شدن بوسیله پلیس مخفی ص. ۳۴؛ در پایتخت قدیمی مغول‌های ایران ص. ۳۶-۳۴؛ گشتی در رودخانه زنجان ص. ۴۰-۳۸؛ تریاک ص. ۴۲-۴۰؛ بطرف تبریز ص. ۴۵-۴۲؛ در مسجد کبود ص. ۴۷-۴۵؛ کاخی در تبریز ص. ۴۷؛ در سینمای ایران ص. ۵۰-۴۷؛ گردش شبانه در پارک شهر ص. ۵۱-۵۰؛ تحقیق ص. ۵۳-۵۱؛ در مسجد حسن دراز ص. ۵۴-۵۳؛ مقدمات سفر ص. ۵۶-۵۴؛ زیارت مقبره شیخ ص. ۵۷-۵۶؛ عزیمت از تبریز ص. ۵۹-۵۷؛ با درشکه از میان اردبیل ص. ۶۰-۵۹؛ در مرقد صفویه ص. ۶۳-۶۰؛ حرکت بسوی کارگران ص. ۶۵-۶۳

در دریای خزر ۰۰۰۰۰ شیب ساحل ص. ۶۶-۶۵؛ تنها در آستارا ص. ۶۸-۶۶؛ مسافرت با کالسکه ۳ اسبه ص. ۶۹-۶۸؛ ساحل گیلان ص. ۷۲-۶۹؛ تمام شب

- راچون گیلانیان گذراندن ص. ۷۲؛ در جنگل بگردنبال جاده گشتن ص. ۷۴ - ۷۲؛
دومین شب در هوای آزاد ص. ۷۵ - ۷۴؛ در رشت ص. ۷۶ - ۷۵؛ گشتی در
خانه شیخ ص. ۷۷ - ۷۶؛ عزیمت از رشت ص. ۷۸ - ۷۷؛ در جاده چالوس ص
۸۰ - ۷۸؛ از طریق گردنه چالوس ص. ۸۱ - ۸۰؛ در دومین شهر مردم ساده لوح
ایران (مازندران) ص. ۸۲ - ۸۱؛ ماهی خاویار ص. ۸۳ - ۸۲؛ راه آهن ص.
راه آهن ص. ۸۶ - ۸۳؛ مسافت شمال ص. ۸۸ - ۸۶.
در پایتخت جدید ایران . . . . . بیلاق تهرانی ص. ۸۹ - ۸۸؛ شخصیت رضا شاه کبیر
ص. ۹۰ - ۸۹؛ مقایسه تاریخی ص. ۹۰؛ کشف حجاب زنان ایرانی ص. ۹۲ - ۹۰؛
شکل بناهای جدید پایتخت ص. ۹۵ - ۹۳؛ ملاقات با وزیر فرهنگ ایران ص.
۹۷ - ۹۵؛ دانشگاه تهران ص. ۹۸ - ۹۷؛ ملاقات نخست وزیر ص. ۹۹ - ۹۸؛
جشن مشروطیت ص. ۱۰۱ - ۹۹.
در حاشیه بیابان . . . . . حرکت به ورامین ص. ۱۰۶ - ۱۰۴؛ مسجد جمعه ص. ۱۰۶؛
در مرقد حضرت فاطمه (حضرت معصومه ع) ص. ۱۱۴ - ۱۱۰؛ گشتی در حوالی
قم ص. ۱۱۵ - ۱۱۴؛ در شهر عقربها (کاشان) ص. ۱۱۸ - ۱۱۵؛ در مقبره
شاه عباس کبیر ص. ۱۲۰ - ۱۱۸؛ عزیمت از کاشان ص. ۱۲۲ - ۱۲۰.
در قلب ایران . . . . . راهنمای کوچک از اصفهان ص. ۱۲۴ - ۱۲۲؛ دورادور میدان
شاه ص. ۱۲۶ - ۱۲۴؛ خط عربی یا خط لاتین برای ایران ص. ۱۳۲ - ۱۳۱؛
روز تعطیل در قبرستان ص. ۱۳۳ - ۱۳۲؛ در محل ارمنی ها ص. ۱۳۵ - ۱۳۳؛
بدببیری موقع عزیمت از اصفهان ص. ۱۳۶ - ۱۳۵؛ پلیس و واعظ ص. ۱۳۸ - ۱۳۶؛

- دربین راه به شیراز ص. ۱۴۰ - ۱۳۸؛ درخانه سوارکار ص. ۱۴۱ - ۱۴۰؛ سئوالات
اقتصاد ملی ص. ۱۴۳ - ۱۴۱؛ حاصل یک کشاورز ایرانی ص. ۱۴۴ - ۱۴۳؛ در
آثار کریم خان ص. ۱۴۶ - ۱۴۴؛ بناهای قرون وسطای شیراز ص. ۱۴۸ - ۱۴۶؛
در اندرون داریوش بزرگ ص. ۱۴۹ - ۱۴۸؛ راهنمای درپرسپولیس ص. ۱۵۴ - ۱۴۹؛
گشتی در نقش رستم ص. ۱۵۶ - ۱۵۴؛ آثار شعرای ایرانی ص. ۱۵۸ - ۱۵۶.
در خلیج فارس... عزیمت از شیراز ص. ۱۶۱ - ۱۵۸؛ حرکت به بهمنی ص.
۱۶۲ - ۱۶۱؛ مبارزه بخاطر قسمت ص. ۱۶۳ - ۱۶۲؛ ملاقات رئیس آلمانی
(ویلهم و اسموس) ص. ۱۶۳؛ با کشتی بسوی بصره ص. ۱۶۳؛ آخرین مرتبه در
خاک ایران ص. ۱۶۶ - ۱۶۴؛ چشم انداز ص. ۱۶۸ - ۱۶۶.

ارنست هولتسر آلمانی در اواخر سال ۱۸۶۳ به ایران آمد و تقریباً " مدت ۲۰ سال از عمر خود را در ایران گذراند . آقای محمد عاصمی (مترجم) شرح حال کاملی از هولتسر را در کتاب (ایران در یکصد و سیزده سال پیش) آورده است . این کتاب از انتشارات وزارت فرهنگ و هنر و شامل متن به زبان اصلی نیز می باشد .

Höltzer, Ernst.

Persien Vor 113 Jahren, Text und Bilder 1.
Teil: Esfahan, |Von| Ernst Höltzer, Zusammen-
gestellt und übersetzt Von Mohammad Assemi.
Tehran, Kultur und Kunstministerium .

352, 112 S. Mit 522 Abb. 29 cm.

هولتسر، ارنست .

ایران در یکصد و سیزده سال پیش . با شرح و تصویر ، بخش نخست : اصفهان ،
تألیف ارنست هولتسر ، تهیه و ترجمه محمد عاصمی . تهران ، وزارت فرهنگ و هنر ،

۰۲۵۳۵

۱۱۲ و ۳۵۲ ص . مصور . ۲۹ س م .

تصویر: ۵۲۲ (پیش‌تصویر: ارنست هولتسر - مناظر طبیعی، آثار و ابنیه اصفهان، طبقات مختلف مردم).

مندرجات: پیش‌گفتار (مترجم) - اشاراتی چند درباره کتاب - پیش‌گفتار (مؤلف)
 + متن (شهر و اطراف آن) ص. ۲۲ - ۱: زندگی خصوصی مردم ایران: تولد، عروسی، مراسم عزاداری، اخلاق و رفتار اصفهانی‌ها، مهمترین رشته‌های صنایع، بافندگان، کشت پنبه، خشخاش، روغن‌کشی، برنج‌کوبی، آسیاب‌گندم‌کوبی، آجرپزی، نانوائی، شربنی‌پزی، شمعی و صابون‌سازی، چرم، بخاری و مبل‌سازی، خراطان، بنا و ساختمانها، نقاشان، زرگری و جواهرسازی، برنجگران و آهنگران، مسگرها، سنگ‌تراش، جواهر تراش، شانه‌سازها، کفاش‌ها، خیاط‌ها، سراج‌ها، قالی‌بافی، خیمه‌سازی، اشیاء عتیقه، حمام‌های عمومی، یخچال، قلیان، ورزش، موسیقی‌دان‌ها، رقص‌ها، آوازخوان‌ها، لوطی‌ها، گداها، شهربانی و مجازات، شکار، مدارس، نوکران، حملان، حیوانات سواری و حیوانات باری، سقاها، بازرگانان، میرزاها، پنبه‌زن‌ها، کشاورزان، آذوقه، سوخت و کوزه‌گری، ده‌های اطراف، جلفا شهرک ارمنی، اخلاق ارمنی‌های اصفهان، عید عمده ارمنی‌ها، غسل تعمید، عروسی، روز دوم و روز واقعی عروسی ص. ۷۰ - ۲۲.

شرح عکس‌ها: ملاها، ظل‌السلطان با پسرش، بختیاریها، اجراکنندگان تعزیه، دراویش، وزیر، سرتیپ و مردم، اسقف گریگوریوس، خانواده ارمنی در جلفا، مدرسه مسیونرهای انگلیسی میس‌راید در جلفا، ظل‌السلطان با تفنگ لوله‌بلندش هنگام هدف‌گیری یک سکه، خانواده‌های خواجه گلستان در جلفا، عروس و داماد

ارمنی قبل از رفتن به کلیسا، سه دختر ارنست هولتسر، لینا - مارتا - الیزه، زنان ایرانی در جلفا، شال بافان ایرانی، مدرسه ایرانی، سفره‌های پراز میوه مشیرالملک در اصفهان، نوکر، راهبه‌ها در جلفا، مراسم نامگذاری بوسیله اسقف گریگوریوس دست‌طلایی، نمدمالی، کتان‌شویان، ابولهول اصفهان ص. ۷۶ - ۷۱؛ عکس‌های اصفهان: پل خواجه، پل شهرستان، مسجدشاه، چهارباغ، قلعه ترک، امامزاده اسمعیل کهنه، آتشگاه، چهل ستون، آیینه‌خانه، عالی‌قاپو، نمکدان، نقاره‌خانه، منارجنبان، هشت بهشت، کبوترخانه، مسجد امام جمعه، هفت‌دشت، باغ زرشک، تخت رستم، چنارگلدون، آسیای پل ورغان، ارسی‌درخانه ایرانیان، یزدخواست، تخت رستم، کاروانسرای مادرشاه، چهارباغ، کلیسای ارمنی‌ها در جلفا، گورستان ارمنی‌ها در جلفا، قاصدانگلیسی، یخچال در اصفهان، آب‌کشیدن از چاه، حکاکی روی برنج و آهن، حلاج^س، قلمکاری‌سازی، گلیم‌بافی در اصفهان، ورزش، پل مارنون ص. ۸۷ - ۷۱.

انگلبرت کمپفر در ۱۶ سپتامبر ۱۶۵۱ میلادی در شهر لمگو در آلمان متولد شد. در سال ۱۶۸۳ کارل یازدهم پادشاه سوئد برای امور بازرگانی هیئتی را بایران فرستاد که پزشک گروه کمپفر بود. این هیئت مقارن با حکومت صفویه از طریق فنلاند و روسیه بایران آمدند و بعد از ۳ ماه توقف در شماخی از طریق مازندران به اصفهان رسیدند. کمپفر بعد از ۲۰ ماه اقامت در اصفهان رهسپار خلیج فارس شد و در بین راه از شیراز و تخت جمشید دیدن کرد. او بسال ۱۷۱۶ میلادی در زادگاهش لمگو درگذشت و در کلیسای نیکلای دفن گردید.

Kämpfer, Engelbert, 1651-1716.

Engelbert Kämpfer, der erste deutsche Forschungsreisende 1651-1716, bearbeitet Von Karl Meier Lemgo. Stuttgart, Strecker, 1937.

205 S. Mit 28 Abb auf 21 Tafeln. 24 cm.

کمپفر، انگلبرت، ۱۶۵۱ - ۱۷۱۶ م.

انگلبرت کمپفر، نخستین جهانگرد محقق ۱۷۱۶ - ۱۶۵۱، بکوشش کارل مایر لمگو.

اشتونگارت ، اشترکر ، ۱۹۳۷ .

۲۰۵ ص . مصور . ۲۴ س م .

با تصویر: ۲۸ (آثار و ابنیه باستانی ، جشن های قدیمی تاتارها ، سلام و ضیافت دربارشاه ، خروج شاه برای مراسم قربانی شترها ، دو نوع گل ارکیده ژاپنی ، بار سلام در دربارشوگون ، نوشته های مستخرج از سفرنامه کمپربزبان های عربی ، فارسی ، ترکی ، سیامی و فرانسوی . . . . .) .

مندرجات: دیباچه ص . هفت + متن (مقدمات سفر: جوانی و وطن ، درسوئد ص . ۱۱ - ۱ : روسیه: بسوی فنلاند و روسیه ، در دربار تزار ، با کشتی از مسکو تا آستراخان (هسترخان) ص . ۱۹ - ۱۱ : ایران: از طریق دریای خزر ، حادثه ای در باکو ، شبه جزایر اکسرا ، از شماخی به اصفهان ، در پایتخت ایران ، پذیرائی بزرگ دربار ، شاه سلیمان ، حرم سلطنتی ، ورود کمپفر در خدمات گروهان هلندی و هند شرقی ، از اصفهان به شیراز ، شیراز شهر گل های سرخ و شعرا ، از شیراز به خلیج - فارس ، در گرمای کشنده بندرعباس ، مسافرت به بگان (ده ای از بخش چاه بهار) ، تحمل هزاران رنج بخاطر تحقیق ص . ۹۵ - ۸۷ :

هندوستان: بسوی عربستان و هندوستان ، در عبادتگاه مسیحیان و هندوان ، در سواحل هند ص . ۱۰۷ - ۹۵ .

یاوا: در بهشت تجار و گیاه شناسان ص . ۱۱۵ - ۱۰۷ .

سیام: سفر دریائی به سیام ، آیودیا . . . . . ص . ۱۳۱ - ۱۱۵ .

ژاپن: دشیدا، شرفیابی به حضور شوگون، تحقیقات ژاپنی کمپفر ص. ۱۷۵ - ۱۳۱
در وطن..... ص. ۲۰۷ - ۱۷۵ + فهرست اسما

Kauder, E.

Reisebilder aus Persien, Turkestan und
Türkei, Von E. Kauder. Breslau, V.S. Schot-
tlander, 1900.

359 S. Mit 136 Abb. und 2 Kt. 28 cm.

۱۰

کاودر، ا.

شرح سفر به ایران، ترکستان و ترکیه، تألیف ا. کاودر. برسلاوا، ف. س.

شوتلاندر، ۱۹۰۰.

۳۵۹ ص. مصور. نقشه. ۲۸ س م.

تصویر: ۱۳۶ (مناظر طبیعی و سیاسی، آثار و ابنیه باستانی، پلها، پیربازار،
چاپار و چاپارخانه، تختروان و کجاوه، زوج ایرانی، چادر نشینهای بخنیاری،
قاصدانگلیسی، شکارچی، خانه یک ایرانی ثروتمند، ظل السلطان حکمران اصفهان،
بازار شکر و چای اصفهان، نانوا، نقره کاران، طبقه روشنفکر اصفهانی، یک سلمانی
خیابانی، خانم ایرانی ثروتمند با خدمتکار، زن کردی، تهیه فرش نمدی، بافتن
کلیم و قالیچه، زندانیهای دولتی، برج سکوت (محل مردههای زردتشتی)، تهیه